

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 11. septembra 1981
Leto XXXIII. - Štev. 16
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Nerazumljivo zavlačevanje razpisa upravnih volitev v Trstu

SEDAJ NAJ ODLOČAJO LJUDJE!

Vladni komisar in nekatere stranke skušajo odložiti upravne volitve do pomladi, tako pa nudijo duška prav Listi za Trst

Kaj, za hudiča, pa čakajo? V mislih imamo prav vse: prefekta Marrosuja, Listo za Trst, krščansko demokracijo, socialiste in druge, ki so kakorkoli vpleteni v zapleteni danes tržaških občinskih uprav. Čakajo polovico oktobra, da bo mimo datum, ki predstavlja idealno koledarsko ločnico med možnostjo predčasnega sklica jesenskih ali pomladnih upravnih volitev.

V tem čakanju pa postaja vse skupaj naravnost škandalozno, saj edina trpi pri tem demokratična doslednost, z njo pa vsi Tržačani, ki nimajo pravice, da bi čimprej izbrali nove upravitelje.

V začetku poletja sta občinski in pokrajinski svet izrekla jasno nezaupnico enobarvnim manjšinskim melonarskim upravam. Z večino glasov so namreč predstavniki vseh demokratičnih strank preglasovali Listo za Trst in njene mišijske zaveznike ter odbili predložene proračune. Po vseh demokratičnih pravilih, kjerkoli drugje, bi župan ali predsednik pokrajine že naslednjega dne sporočil, da odstopa s vsem odborom. V Trstu pa ne! V Trstu si je odvetnik Cecovini izmislil svojevrstno demokracijo, kakršne ne učijo bajne niti v Evropskem parlamentu v Strassburgu: zadnji akt manjšinske uprave, ki je bila poražena, so nove volitve. Češ da samo volilci lahko odločajo, kdo bo sedel namestno Cecovinija na županskem stolčku. V normalnih pogojih bi namreč o tem sklepali, kot vedno doslej in kot povsod drugje, občinski svetovalci, ki jih je nalašč za ta namen izvolilo ljudstvo. V Trstu pa ne! Cecovini je s tako potezo skušal doseči dvojni učinek. Hotel je dokazati, da mu prav nič ni mar za izvoljene organizme, kot sta pokrajinski in občinski svet. Zanj nekaj pomenijo samo svetovalci, izvoljeni na Listi za Trst, vsi ostali pa niso vredni piškavega oreha. Zato jim ne priznava niti pravice, da bi izrekli nezaupnico ali zavračali njegov proračun. Skušajmo samo za trenutek pomisliti, kakšno «kulturo demokracije» nam ponuja ta človek, ki stoji na čelu gibanja, za katerega njegovi aktivisti hitijo poudarjati, da je «ljudsko in demokratično».

Morda bo največ povedala slednja primerjava. Predstavljajmo si, samo za

trenutek, če bi se nekaj podobnega zgodilo v parlamentu. Recimo, da bi poslanci vseh strank opozicije izglasovali z večino glasov nezaupnico neki vladi in da bi njen predsednik vlade izjavil pred parlamentom in javnostjo, da namerava ostati na svojem mestu, ker ne priznava zbornici in senatu pravice, da odstrani njegovo vlado. To pravico bi priznal samo volilec, če bo razpuščen parlament. V takem primeru bi vsi rekli, da je to državni udar, fašizem, atentat na ustavno demokracijo. K sreči pa bi se našel tudi predsednik republike, ki bi takega predsednika vlade nemudoma naglal iz vladne palače.

V Trstu pa ne! Dejstvo, da Cecovini sploh ne upošteva nasprotnih večin v pokrajinskem in občinskem svetu, dejansko ne pušča drugih poti, razen predčasnih volitev. Temu je, resnici na ljubo, krivo tudi dejstvo, da se krajevne uprave ravnajo še po zakonih, ki so iz fašistične dobe! Ti zakoni pa (v duhu s časom) ne predvidevajo odstopa ali obvezujoče nezaupnice. Podeštat je pač podeštat, zamenja pa ga lahko samo prefekt. Kako? Z imenovanjem komisarja, ki ga predlaga vladi (notranjemu ministrstvu, ki ga predstavlja v periferiji države) ter vladnim sklepom o razpustu občinskega in pokrajinskega sveta in napovedjo novih volitev.

Vse to dobro vemo. In vendar se je letos, v Trstu, zgodilo nekaj nenavadnega, neobičajnega v primerjavi z dosedanjem ustaljeno prakso. Pokrajinski nadzorni odbor je za redno upravljanje krajevnih ustanov imenoval komisarja «ad actum» (se pravi, za en sam odlok), prefekt pa ni storil svoje dolžnosti, da bi imenoval svojega, dokončnega komisarja, ki zamenja župana Cecovinija in vodi občino do volitev.

Tega prefekt Marrosu ni storil. Morda po lastni presoji? Najbrž ne. Očitno je, da so mu to svetovali in da «krije» njegovo početje sam notranji minister, kateremu je podrejen. Notranji minister pa je, seveda, demokristjan Rognoni.

Kakšne so posledice tega stanja? Že nekaj mesecev Cecovinijeva uprava deluje v takorekoč idealnih pogojih, kakršnih ni poznala doslej: vlada brez

vsakršnega nadzorstva. Občinski svet je ostal doma, ga takorekoč ni več, medtem ko so župan in vsi njegovi odborniki vsi na svojih mestih in lahko počenajo, kar se jim zljubi. Lahko na primer zaposlujejo delavce po starih klientelarnih metodah, predvsem pa se intenzivno pripravljajo na volilno kampanjo po metodah starega kapetana Laura v Neaplju. Te dni v nekaterih kraških predelih asfaltirajo domala vse, kar je prevoznega, drugod rijejo po cestah in ustvarjajo videz velike učinkovitosti. Take, kakršne ne pomnimo v zadnjih treh letih Cecovinijevе «ere».

Zakaj to čakanje? Zakaj poniževanje ljudi in političnih sil, zastopanih v občinskem svetu? Kaj hoče prefekt Marrosu? Odgovor si lahko damo sami, če pomislimo, da smo doslej edino komunisti zahtevali takojšen sklic novih volitev. Še to jesen, najkasneje novembra. Zakon določa namreč, da morajo biti volitve najkasneje šest mesecev po imenovanju prefekturnega komisarja.

Samo komunisti smo to povedali javnoodano: molčijo pred javnostjo. Po hodnikih pa glasno priznavajo, da jim gre za to, da bi nove volitve bile pomladi, aprila ali maja. Zato pa vsi čakajo, da se izteče polovica oktobra in pri tem požirajo tudi grenke zalogaje, ki jih pripravljajo Cecovinijeva uprava strankam. Kajti zakon pravi, da so predčasne upravne volitve jeseni, če imenuje prefekt svojega komisarja pred prvo polovico oktobra, spomladi pa, če ga imenuje v drugi polovici.

Zakaj pomlad? Recimo, da krščanska demokracija in socialisti mislijo, da niso še pripravljeni na volitve. KD bi bila najraje sklenila sporazum z Listo, socialisti pa so ji tudi nekaj pomagali, čeprav se zadeva ni iztekla zanje. Kdove, v tako dolgem obdobju pa bi se lahko tudi dogovorili, morda celo pred volitvami? KD je tudi prepričana, da ji

pomladanske volitve lahko pripomorejo, posebno še, če bodo tedaj tudi parlamentarne volitve, na katere računajo tudi socialisti po junijskem uspehu.

Cecovini in njegovi se medtem hahljajo. KD jim je dala dovolj časa, da popravijo slab vtis, ki ga je melonarska uprava v Trstu naredila tudi na del njihovega javnega mnenja. Popravijo lahko storjene napake, predvsem pa lahko pripravijo ustrezno programsko platformo. Nejak velikih pobud z razstavami maket in načrtov, nekaj javnih del, veliko reklame... to ti je volilna kampanja. Ubogi Spaccini, ki mu kaj takega niso dovolili, pa je hodil kazat svoje resne načrte na Reko, materi županji.

Lista je že sedaj v volilni kampanji in se zelo pazi, da bi ji kdo sedaj ne stopil na prste. Organizirala je svoj praznik na velesejmskem razstavišču, več ali manj skrupucala svojo notranjo enot-

nost, za katero je prvotno kazalo, da se krha. Skratka, šili svoje osti in se pripravlja na spopad pod geslom, da hoče imeti absolutno večino glasov in vladati sama. Pri tem pa ve, da ima na poti samo komuniste, ki ji brezkompromisno nasprotujejo.

Končno pa se je oglašil tudi prefekt Marrosu, da bi pojasnil svoje tako majhno zanimanje za demokracijo in pravice tržaškega ljudstva, da se čimprej izreče o sedanjih političnih razmerah in izbere svoje upravitelje. No, povedal je tudi, da je tržaški položaj v ospredju zanimanja krogov atlantskega pakta. Kaj ne poveste! Že res, čeprav se nam zdi, da NATO in Lista za Trst, kateri služijo določeni ukrepi in način dela, vsaj formalno nimata veliko skupnega. Razen če si Cecovini v Strassburgu ni poskrbel zaveznitva z «jastrebi» atlantskega

zaveznitva, jih prepričal, da je Trst okop v boju proti komunizmu z vzhoda. V zameno jim je ponudil najnovejše stališče «Liste za Trst», ki je preskočila od zaščite Krasa in ekologije naravnost na voz pobudnikov in zagovornikov jedrskega oboroževanja. Tako se sedaj (v imenu protikomunizma Reaganovega stila) listarski prvaki navdušujejo za «evroizstrelke» in nevtronsko bombo. Njihovo glasilo pa gre še dlje, ko si izrecno želi vojaškega spopada v severnem Jadranu, torej vojne z Jugoslavijo.

V obdobju atlantske historije in ko celo ljudske napredne stranke pristajajo na to, da bi Italija postala žadar Sredozemlja, se nam zdi podpora Listi za Trst tembolj neodgovorna, saj predstavlja objektivno nevarnost spodkopavanja dosežene stopnje prijateljstva in sodelovanja.

st.s.

Globalna zaščita

BO SPADOLINI DRŽAL BESEDO?

Po poletnem premoru čaka tako senat kot poslansko zbornico veliko odprtih vprašanj in dela. Slovenci pa še vedno živimo v pričakovanju, da se, kar se tiče naših pravic, lotijo kaj bolj konkretnega. O tem, že tako perečem vprašanju, nam je senatorka Jelka Gerbec povedala sledeče:

Zbornica je že začela poslovati. Senat bo zopet kmalu začel z jesenskim delom. Kakšne izgleda imamo, da se kmalu začne v parlamentu razprava o globalni zaščiti?

Pred zadnjo vladno krizo je nekaj izgledov sicer bilo. Naši senatorji, med temi predsednik Perna, vodja naše skupine v prvi senatni komisiji za ustavne zadeve, senator Berti, podpisana in drugi, so večkrat in na raznih mestih posegli in pritiskali, da bi predsednik komisije za ustavna vprašanja, senator Murmura (DC), vpisal razpravo na dnevni red komisije.

Nekajkrat so posegli tudi senatorji drugih političnih struj, in sicer senator Lepre, socialist, senator Uljanich, pripadnik neodvisne levicé, senator Fontanari iz Zgornjega Poadižja. Predsednik Murmura je končno pristal na predloge in pozive omenjenih senatorjev in vpisal razpravo o globalni zaščiti Slovencev na dnevni red. Toda Forlanijeva vlada je propadla in se je začela dolga vladna kriza, ki se je podaljšala do roba poletja. Zato se je tudi razprava o zakonskih osnutkih KPI, socialistične stranke in senatorja Fontanarija ponovno neizbežno odložila...

Ko je novi predsednik vlade, senator Spadolini predstavil nov program in nove ministre v Senatu in v poslanski zbornici, smo imeli vtis, da se je jasno obvezal za zaščito slovenske manjšine...

V resnici predsednik Spadolini se v Senatu prav nič jasno ni izjavil glede Slovencev. Govoril je le da «ima» vlada «zelo prisotna vprašanja Furlanije-Juljske krajine, potresnih področij in Trsta». A o Slovincih ni znil. Res da je med važnimi, prvimi vprašanji Trsta in Furlanije-Juljske krajine tudi slovensko vprašanje. Vendar se Spadolinijeve besede dajo tolmačiti na več načinov. Zato je predsednik naše, komunistične skupine, senator Perna, ki smo mu poverili nalogo da nastopi v imenu nas vseh v senatni avli, prav na moj predlog, poudaril potrebo rešitve slovenskega vprašanja. Tudi senator Lepre je obširno posegel v tej zvezi. A niti na te posege ni predsednik Spadolini znil besede o Slovincih.

O slovenski manjšini je govoril šele v zaključnih izjavah v avli poslanske zbornice, potem ko sem mu v imenu skupine Komunistične partije Italije v Senatu, po dogovoru z našim vodstvom, poslala odprto pismo in ga opozorila na potrebo nujne zaščite slovenske manjšine in na izvajanje 3. in 6. člena ustave tudi za Slovence; ter potem ko je o tej zadevi govoril v avli Montecitorija podpredsednik zbornice, poslanec Fortuna in ko ga je tovariš poslanec Cuffaro izzval da se izreče.

Vendar ne morem trditi, da je bil v Montecitoriju predsednik Spadolini najbolj jasen. Obratno, vtis imam da je bil nekoliko meglen in «bežen».

Nekateri so ti očitali, da nisi vprašala za besedo v Senatu, kot edina slovenska parlamentarka.

Jaz pripadam veliki in ugledni stranki, Komunistični partiji Italije. Naša skupina je na podlagi dogovora na sestanku predstavnikov političnih skupin, ime-

la pravico samo do enega posega v Senatu in do enega v poslanski zbornici. Izjavo o glasovanju je pa imel na podlagi pravilnika senata in zbornice samo po en član vsake politične skupine. V Senatu smo poverili nalogo da zastopa nas vse, predsedniku naše skupine, se pravi najvišjemu predstavniku KPI v senatu, tovarišu Perna. Sama sem na splošnem sestanku naše skupine predlagala, da tovariš Perna govori o slovenskem vprašanju. Ta predlog je tovariš Perna navdušeno sprejel, s splošnim, prav tako navdušenim privoljenjem vseh naših tovarišev senatorjev. Dejstvo da je predsednik naše skupine govoril o Slovincih v avli, se mi zdi mnogo bolj pomembno, kakor če bi govoril slovenski parlamentarec, ker to pomeni, da je za našimi težnjami in zahtevami vsa komunistična partija Italije. Kdor mi očita da nisem ob tisti priliki govorila o Slovincih v avli, bi moral biti samo zadovoljen da se je tov. Perna zavzel za Slovence. Tudi bi moral vedeti, saj smo dali v javnost, in to obširno, vest, da sem v tistem času, in sicer v teku samih deset ali dvanajstih dni, kar trikrat govorila v senatni avli o Slovincih, in sicer ob razpravi o zakonu za založništvo, o zakonu za podaljšanje mandata šolnikom in o zakonu za prekariat. Enkrat sem v istih dneh obširno posegla o slovenski manjšini tudi v komisiji za zunanje zadeve, ko sem zahtevala v imenu skupine KPI, naj vlada poroča o izvajanju osimskih sporazumov.

Omenila si, da se ti je Spadolinijeva izjava o slovenski manjšini zdela premalo jasna. Kakaj? Kako tolmačiš Spadolinijeve besede?

Spadolini je izjavil, da namerava njegova vlada predložiti za Slovence svoj zakonski osnutek. Enako sta izjavila

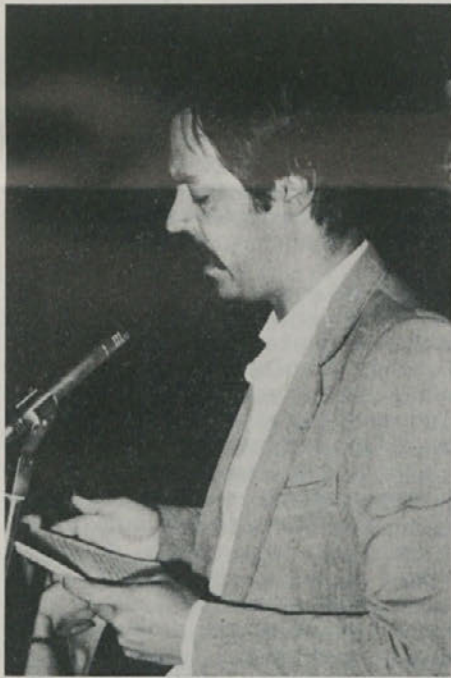
Cossiga in Forlani, ko sta predstavila novi vladi parlamentu. Znano je, da ko je Cassandrova komisija zaključila svoje delo, je vlada neuradno razširila vest, da ne bo predložila svojega osnutka. Zato smo zahtevali, naj se parlamentarni iter predloženih osnutkov nemudoma začne. Zato je, na drugi strani, začela krščanska demokracija pripravljati svoj osnutek. A čas mineva. Od zaključka del Cassandrove komisije je poteklo že devet mesecev! No, če Spadolinijeva vlada takoj predloži svoj osnutek, naj bo. V tem primeru bi imeli vsaj neke

vrste dokaza dobre volje. A če ta namen postane le pretveza, zato da se razprava o slovenskem vprašanju v parlamentu zopet odloži v nedogled, potem je za Slovence bolj koristno da si vlada svoj osnutek kar drži za vedno v predalu predsedniškega kabineta. Spadolini, ko so ga v zbornici vprašali za roke, je odgovoril da je njegov običaj držati besedo. To ni zagotovilo! Besedo lahko drži, tudi če minejo še druga tri ali štiri leta! To pa ne bi bilo za našo manjšino niti malo koristno! Gre pa še za neko drugo zadevo: kakšen bo ta zakonski osnutek

Spadolinijeve vlade? Če bo upošteval voljo, mnenje in predloge petih slovenskih članov Cassandrove komisije, bo to prav. Če bo pa upošteval predloge in volje večinskega dela te komisije, pa se ne bomo gotovo mogli strinjati, ker so tisti predlogi proti koristim Slovencev in v Italiji, proti gledanju naše partije na slovensko tematiko in proti volji drugih levičarskih in naprednih sil. Upamo sicer, da bo socialistična stranka, ki je v vladi, odločno nastopila v tem smislu in da bo s svojo prisotnostjo pogojevala vladne izbire za Slovence.

Enotnost delavskega razreda in sindikalnega gibanja za uveljavitev pravic Slovencev

Potrebna je večja angažiranost slovenskih delavcev tudi na vodilni ravni

Roberto Treu

V krožku Cral na Pomorski postaji je 3. septembra potekal posvet na temo «Enotnost in naloge vseh delavcev CGIL za uveljavitev pravic Slovencev na delovnem mestu in v družbi». Pobuda je tudi priprava na 1. kompenzatorijski kongres, ki bo 11.12. in 13. septembra. Uvodno poročilo je podal član pokrajinskega vodstva CGIL Roberto Treu, iz katerega povzemamo nekaj misli:

«Kar zadeva prisotnost slovenskih delavcev v našem sindikatu moramo poudariti, da ni angažiranosti, predvsem na vodilni ravni. Slovenski delavci se sicer udeležujejo sej, razprav in srečanj, prav tako stavek in manifestacij, drugače pa se bolj živo udeležujejo v družbenih in kulturno-političnih organizacijah, veliko premalo pa v sindikatu.

To dejstvo bo tudi poglavitna snov in

najzanimivejši del tega posveta, predvsem za slovenske tovariše.

Gre poudariti pa, da taka osebna izbira izhaja iz potrebe po zaščiti lastnega porekla, pa tudi iz težav, na katere slovenski delavci naletijo že ob vključitvi v sindikat sam. Dovolj je pomisliti na težave z izražanjem, na težkoče s prevajanjem izrecno sindikalne govorice. V glavnem po obstaja, in po mojem mnenju neupravičeno, mnenje, da so za probleme slovenskih pravic poklicani samo kulturno politični in jezikovni krogi.

Vprašanje zakonske zaščite Slovencev je neločljivo povezano z razrednim bojem. Zato je potrebna učinkovita enotnost delavskega razreda in sindikalnega gibanja, ki bo zares enotna, ko bodo odpravljene vse diskriminacije, ob popolni enakopravnosti pripadnikov italijanske in slovenske narodnosti. Velik korak je bil že storjen s tem, da smo uvedli dvojezične izkaznice, ki jih marsikje podeljujejo tako slovenskim kot

italijanskim delavcem».

Treu se je dotaknil tudi problema sindikata slovenske šole, ob dejstvu, da združuje samo Slovence, medtem ko bi s pristopom k enotni sindikalni zvezi slovensko šolsko osebje lahko tvorno prispevalo k načrtovanju smernic za nadaljnje delovanje sindikalnega gibanja. Predlagal je tudi, naj bi se v italijanskih šolah odvijali tečajji slovenskega jezika in kulture. Vzajemno spoznavanje obeh kultur je sredstvo vsestranskega zблиževanja in spoprijateljevanja. Potrebno je torej, da se tako Italijan kot Slovenec lahko izražata v lastnem jeziku in da se obenem razumeta.

Poročilu je sledila obširna in živahna debata, iz katere lahko povzemamo, da so problemi slovenskega delavca zelo občuteni. Razveseljivo je tudi dejstvo, da je v nekaterih posegih prišla do izraza precejšnja samokritičnost, kot je bilo ponekod samokritično tudi poročilo samo.

Mnenje slovenske predstavnice CGIL

«Enotnost in naloge vseh delavcev v CGIL za uveljavitev pravic Slovencev na delovnem mestu in v družbi». To je bilo geslo sindikalnega zasedanja, ki se je odvijalo 3.9.1981, na pomorski postaji.

Sindikata CGIL se je odločil za to razpravo s slovenskimi in italijanskimi delavci in aktivisti, da bi končno poglobil to problematiko, v okviru priprav pokrajinskega kongresa.

Seveda naš sindikat se ni prvič sprijel s tem vprašanjem, pač pa je bil zmeraj zelo občutljiv na specifične probleme Slovencev in vseh problemov, ki so kakorkoli povezani z etnično pripadnostjo.

CGIL, ki od vedno združuje poleg italijanskih delavcev, tudi večino slovenskih delovnih ljudi, mora poiskati taka ustrezna organizacijska sredstva, da ne bi napor v korist zaščite pravic Slovencev ostali samo postranski, temveč da bi ti postali vsakdanja praksa znotraj sindikata in tudi na delovnem mestu.

In tu se postavlja vprašanje angažiranosti Slovencev v sindikatu, in kako naj sindikat ukrepa da bi se razširila aktivna prisotnost slovenskih delavcev.

Slovenci, ki so številno prisotni v našem sindikatu, ki se udeležijo stank in manifestacij, so zelo poredkoma vključeni v aktivno sindikalno dejavnost.

Morda ima slovenski delavec vtis, da so borbe za izboljšanje delovnih in družbenih pogojev sindikalni problem, da pa je čisto drugi problem zaščita slovenske manjšine.

Jasno mora biti, da je slovenska problematika naloga in obveza vsega naprednega gibanja cele družbe, kajti razvidno je da zaščita narodnostne skupnosti, ni zgolj jezikovni ali kulturni problem, ki naj ga rešujejo politiki ali javni upravitelji, temveč da je ta brez dvoma tudi gospodarski problem, saj obstaja še vedno potreba po ekonomski in socialni prenovitvi, predvsem na področjih, kjer živi slovenska manjšina.

Slovenec morda lažje sodeluje v svojem slovenskem krogu. Tam seveda nima težav z izražanjem z odnosi z drugače govorečimi, in konkretno čuti da dela za nekaj, kar je njegovo; čuva in širi slovensko kulturo in šport predvsem v slovenskem okolju. Mnogi so pa prepričani, da stalna dejavnost v italijanskem okolju, pripelje prej ali slej do asimilacije.

Če se Slovenci dobro zavedajo svoje nacionalne identitete ter svoje slovenske in delavske kulture, ki ima svoje korenine daleč v preteklosti, potem se ni treba bati nevarnosti asimilacije in zato ni treba da obstaja nekak občutek manjvrednosti v odnosu z italijanskimi tovariši.

Slovenski delavci, ki so odločilno in osebno pripomogli k dvigu, okrepitvi in potenciranju kulturnih, športnih in socialnih dejavnosti, morejo in morajo dati tudi na sindikalnem področju svoj doprinos.

Slovenci sami morajo tudi razmisliti o kvaliteti specifične slovenske problematike in o važnosti slovenske kulturne prisotnosti v tržaškem delavskem razredu. Tako bodo znali prav posredovati

znotraj sindikata, in vsak dan na svojem delovnem mestu, tiste bistvene elemente svoje etnične prisotnosti in svoje kulturne preteklosti, ki bodo služili boljšemu družbenemu razvoju in izboljšanju odnosov med Slovenci in Italijani.

Razvidno je, da nekatere zakasnitve beležimo tudi pri nas, a to tudi zaradi nasprotnih mišljenj ostalih organizacij — predvsem tržaškega UIL — s katerim imamo velike težave.

Važno pa je da sindikalno gibanje, ki deluje na področju, kjer žive pripadniki dveh narodnosti, večinski italijanski ter manjšinski slovenski narod, upošteva stvarnost in primerno ukrepa da zaščiti slovensko manjšino.

Prav zato je dragocen organiziran pristop in soudeležba slovenskih delavcev v sindikalno dejavnost in treba je ustvarjati slovenske kadre, ki seveda ne bi sledili samo slovenski problematiki, temveč bi postali v resnici sindikalni voditelji, ki bi zastopali vse tržaško, slovensko in italijansko delavstvo.

Zavedati se moramo da med delavci, tudi tistimi ki so v našem sindikatu, je poznanje vprašanja slovencev zelo različno in tudi občutljivost do tega problema ni vsem enaka. Zato je bil cilj zasedanja tudi ta, da se o tej problematiki sproščeno razpravlja in da se pojasni katere so tiste pravice Slovencev, ki jih je treba zaščititi in ki naj jih sindikat brani. Izoblikovala se je stvarna podoba o položaju slovenskega delavstva, kakšni so delovni in življenjski pogoji slovenskega delavca, iz mesta in okolice, katere so težave, problemi, ki jih srečujejo slovenski delavci v italijanskih in slovenskih tovarnah ter podjetjih.

Naša organizacija potrjuje da se bo še naprej borila za takojšnjo odobritev skupka zaščitnih norm za Slovence kakor določa republiška ustava, kajti uveljavite pravic Slovencev, ki so temeljni element demokracije, pomeni tudi širjenje demokratične soudeležbe, kar je cilj sindikalnega boja in pogoj osvobojenja vseh sil, ki jih potrebujejo za gospodarsko, kulturno in družbeno obnovo naših krajev.

Zaščitni zakon je brez dvoma zelo potreben in važen, vendar mislim, da ne bo dokončno rešil vprašanja slovenskega delavca na delovnem mestu. K temu bo še najbolj pripomogla prevzgoja vseh delavcev, in naša naloga je, da jih spodbujamo k čimvečjemu udejstvovanju v sindikalnem gibanju.

S. Mokole

Glasilu Liste za Trst si želi vojne v severnem Jadranu

No, pa smo tam. Glasilo Liste za Trst (La voce libera) je objavilo izpod peresa nekdanjega glasbenika, sedaj pa uvodničarja in komentatorja Fabia Vidalića članek, v katerem si neprikrito želi vojnega spopada z Jugoslavijo.

Da so predstavniki LpT vedno sanjali o «revanšu», ko bi italijanske čete zakorakale v ljubljansko in druge pokrajine, smo sumili od vsega začetka. V dobro organizirani reklamni kampanji pa so nas Listarji prepričevali, da ni tako, da so oni samo proti conì na Krasu. Prepričali so tudi nekatere preproste navčne, kot sta naprimer prof. Lokar in kdo izmed hrvaških voditeljev.

V resnici pa jim je na dnu duše in črevesja vrelo sovraštvo do vsega, kar je slovenskega, slovanskega, jugoslovanskega itd. To je bilo čutiti celo v izrazih, ki so jim kdaj pa kdaj ušli skozi zobe. Spomnimo se zgodovinskega klica stare Aurelie sredi Trga sv. Antona: «Gorje manjšinam» in spomnimo, kako rad vzporeja Gambassini naše razmere Libanonu. Najbrž zato, ker ponoči sanja o čudovitih množičnih pokolih Slovencev in komunistov, kot so v Libanonu pobijali Palestince.

No, spremenilo se je le za las mednarodno vzdušje, pa je Lista pokazala svoj pravi obraz. Najprej je Gambassini zaploskal ameriškega sklepu o izdelavi nevtronske bombe, kakor tudi nameščanju evropskih jedrskih izstrelkov. Morda bi jih sprejel tudi na Kras, tja, kamor bi bila morala osmška industrijska cona. Potem so jastrebi iz Pentagona organizirali letalski spopad na Sirto, ob libijskih obalah. In že hiti pisati glasilo liste, da bi nekaj takega morala narediti tudi italijanska vlada v severnem Jadranu. Svojo mornarico bi morala poslati, naj pospremi italijanske (tržaške) ribiče, ki hodijo skrivaj na ono stran ribe lovit. Doslej so jugoslovanski obalni čolni v takih primerih zaplenili ribiško barko, kapetanu na položili globo. Naj odslej vedo — pravi glasilo liste — da jih bomo pospremili s topnjačami, kot v lepih kolonialnih časih. In če bi Jugoslovani kaj ukrenili, naj se strelja in udari, da bo svet videl, da je jadransko morje «mare nostrum». Tako «Voce libera» in torej Lista za Trst.

Ni to do skrajnosti neodgovorno in nevarno? Ali se tega ne zadevajo predstavniki strank in državne oblasti, ki tem ljudem puščajo proste roke? Se zavedajo, da tako početje škoduje mednarodnemu ugledu države, ki jo Trst predstavlja ob meji, obenem pa krepí med tržaškimi prebivalstvom najhujša in najbolj obsodbe vredna čustva, kot so revanšistične in iredentistične sanje.

Lista je snela krinko, za one, ki gledajo z odprtimi očmi.

Drugje je Lista prav tako pokazala

svoj pravi obraz. V mislih imamo njihov praznik na velesejemskem razstavišču.

Najprej nekaj besed o organizaciji. Kakšna razlika med tem in našimi prazniki! Pri nas je delo na prostovoljni podlagi, udarniško, pri njih pa so kratkoma najeli podjetja za vsako delo. Tudi za kuhanje klobas. Podjetja so, seveda, odnesla tudi dobiček. Kdo pa je plačal nastope pevcev, godb, gledaliških skupin in podobno. Kdo je plačal reklamo? Desetine in desetine milijonov so šle, kar tako. Kdo plača? Ljudje bi to zelo radi vedeli.

Lista pa se je pokazala tudi v nastopih svojih voditeljev. Najzgovornejši so gotovo bili njeni najvidnejši predstavniki: Cecovini in poslanka Aurelia Gruber Benco.

Cecovini je odgovarjal poslušalcem na vprašanja. Tako je zgovorno odgovoril tudi na vprašanje, ali je lista proti Slovincem. Cecovini se je takoj znašel: «Nismo proti Slovincem zato, ker so Slovenci, pač pa smo proti Slovincem zato, ker so povečini komunisti».

V tem stavku je vendarle nekaj pomembnega. Cecovini je po treh letih priznal, da je večina Slovencev za komuniste. Doslej je namreč v občinskem svetu trdil, da Slovence predstavlja SSK, v upanju, da bi jo pridobil.

Drugič pa dokazuje Cecovini, kako pojmuje demokracijo. On bi ne delil pravic vsem državljanom enako, pač pa «po meri», glede na to, koga glasujejo. Si predstavljate, če bi nekaj takega počeli mi. Ves svet bi zakričal, da diskriminiramo, da smo totalitarni in podobno.

Aurelia Gruber Benco pa je tudi pokazala svoj obraz. Publika jo je napadla in izžvižgala, čež «kaj je predstavila oni zakon». Oni zakon je namreč zakon o globalni zaščiti Slovencev, Furlanov in Nemcev. No, čeprav ga je prepisala skraj v celoti po nekem osnutku prof. Sama Pahorja, je poslanka Gruber Benco vendarle vedela, kje ga je morala popraviti. In prav tisti popravek je pokazala publiki kot dokaz, da je njen zakon le pesek v oči. Rekla je: «Saj nisem predlagala nič posebnega. Predlagala sem, naj Slovincem priznamo tiste pravice, ki jih že imajo in uživajo tam, kjer jih je več kot polovica».

Publika je sedaj razumela. So pa razumeli tudi vsi ostali, kaj je hotela povedati stara poslanka Liste za Trst? Pripravljena je «priznati» Slovincem pravice samo v nekaterih obrobni občinah tržaške in goriške okolice, ne pa v mestih Trst in Gorica. Za Trst je odločno pribila, da nas je 4 odstotke in torej nimamo nobene pravice. (Resnici na ljubo je misovski federale znatno bolj radodaren, saj nam jih prizna 8%). Če bi obveljala njena teza, da imamo Slovenci pravice samo tam, kjer nas je za več kot po-

lovico, bi morali te pravice še nekoliko zožiti. Zbrisati bi morali dvojezične table v devinsko-nabrežinski občini, ker nas je tam po prisilnem naseljevanju istrskih beguncev manj kot 50%. Dalje bi morali zbrisati dvojezične table na Opčinah in v miljski občini in najbrž tudi v Štandrežu pri Gorici. Hvala lepa za tako zaščito. Za take zaščitnice pa nam res ni mar.

To je, torej, civilizacija Liste za Trst. Dokazali so jo tudi z obnašanjem do kronistke in fotografa tržaškega ilustriranega tednika, katera so surovo zapodili iz velesejma. Nočejo namreč, da bi kdo bil priča njihovim zborovanjem. Če je to pojmovanje demokracije in informacije, o kateri govorijo samo zato, da bi jim Piccolo objavljala tiskovna sporočila, naj povedo vsi, ki jim je to pri srcu. Nam pa se zdi, da spominja početje na velesejmu prvimi oblikami fašističnega škvadrizma. V Trstu ga je po prvi svetovni vojni organiziral zglasni Giunta, sedaj pa mu botruje kak Gambassini. Oba sta prišla iz Toskane, rdeče dežele, kjer ni bilo mesta zanje.

Žalostno je le, da jim toliko ljudi še naseda. Dolžnost vsakega izmed nas pa je, da čimveč ljudem odpremo oči. Da se z njimi pogovarjamo povsod: na cesti, v trgovini, v baru in pred šolo. Bodi mo predvsem aktivisti demokratičnih metod, razkrinkujmo vojne hujskače in nestrpneže. Naučimo Tržacane strpnosti. Ne zadostuje prizadevanje stranke ali posameznikov. Potrebno je, da zmaga kultura sožitja nad kulturo sovraštva in vojn. V tem spopadu pa ni mesta za omahljivce.

V sodelovanju z Maldinskim odborom SKGZ je ZKMI organizirala 12. in 13. septembra dvodnevni množični izlet v Šentprimoz pri Celovcu, kjer se bo vršil mednarodni mladinski miting na temo miru, razorožitve ter mednarodnega sožitja. Pokrovitelj manifestacije bo koroški napredni list «Kladivo», ki je že nekaj časa v prijateljskih stikih z nekaterimi zahodnokraškimi krožki ZKMI, še posebej z devinsko-nabrežinskim. V okviru srečanja se bodo vrstili nastopi glasbenih skupin, razstave, debate, ipd.

V zvezi z zadnjimi dogodki v svetovni politični areni, ki dovolj zgovorno kažejo na destabilizacijo mednarodnih odnosov, stopnjevanje napetosti ter načrtovano namestitev jedrskih orožij, bo celovško srečanje mladih generacij nedvomno prispevalo k popuščanju napetosti ter dvignilo opozorilen glas za večje angažiranje množic v prizadevanju za boljši in pravičnejši svet.

V.I.

Za zdaj neustavljiva oboroževalna tekma

Nevtronske pošasti vznemirjajo človeštvo

Najprej moramo razčistiti, kaj je nevtronska bomba in kaj bi utegnila pomeniti. Sam izraz je vsebinsko ne povsem ustrezna, toda danes že močno razširjena kratica, ki so jo začeli propagandno uporabljati nasprotniki tega orožja. Uradni ameriški naziv je »orožje s povečanim žarčenjem in zmanjšano udarno močjo« ali s kratico ERW. To orožje ni narejeno iz nevtronov in ga, vsaj za zdaj, ne razvijajo v obliki bombe. V nekaj tednih bo v ZDA stekla serijska proizvodnja industrijskega artikla s tovarniško oznako Tip W-70 Mod. Nepoučen človek bi lahko pomislil, da gre za hladilnik ali pralni stroj. Toda za njo se skrivajo jedrski naboji, ki bi jih lahko uporabili bodisi kot konice za rakete kratkega dosega »Lance« ali kot topovske granate za 203 mm havbice. Prve streljajo do 120 kilometrov, druge pa do 30 km daleč. Tako bo zvezna tovarna jedrskega orožja v teksaškem mestecu Amarillo začela polniti ameriške orožarne s še enim jedrskim orožjem, ki že zdaj vsebuje okrog 45 tisoč nabojev približno 25 zvrsti. Najnovejša zvrst bo menda najmanjša in najcenejša, toda vseeno bo vsak njen kos stal okrog enega milijona dolarjev. Verjetno bi bilo cenejše izdelovati raketne konice iz čistega zlata. Vsega skupaj se je Reaganova vlada odločila za proizvodnjo 380 konic za rakete Lance (samo v Zvezni republiki Nemčiji je zdaj 92 takih raket) ter 800 topovskih nabojev za težke havbice. Skupaj to stane nekaj čez milijardo ameriških dolarjev, kar je sorazmerna malenkost, saj je letni obrambni proračun ZDA pod Reaganom že presegel 200 milijard. Pa tudi dela za jedrsko tovarno bo, za amarilске delavce pa nagrade za učinke, in visoko kakovost izdelkov.

ZDA so prva država, ki začenja serijsko proizvodnjo tega orožja, tehnološke in proizvodne možnosti za to pa imata zanesljivo še Francija in ZSSR. Junija lani je tedanja francoska vlada sporočila, da so proizvedli in preizkusili svojo nevtronsko

bombo, toda odločitev o morebitni proizvodnji so odložili do l. 1982/83. Ta sklep pogojuje s stanjem strateškega ravnovesja v Evropi. Sedanja francoska vlada F. Mitterranda tega sklepa ni preklicala, pa tudi nadaljnjih raziskav ni ustavila. Med njenimi člani so tako zagovorniki kakor tudi nasprotniki tega orožja, samega predsednika pa bi prej šteli med prve. Pred nekaj leti je sovjetski vodja L. Brežnjev povedal skupini ameriških obiskovalcev, da so v ZSSR »delali na tem orožju«, toda za njegovo proizvodnjo se niso odločili. Kakor kaže, bodo Združene države nekaj časa edina država, oborožena s temi naboji.

Sama zamisel nevtronske bombe je stara že nekaj desetletij. O njej so baje razpravljali v okviru načrta »Manhattan« že snovalci prvih atomskih bomb. Za »očeta« nevtronske bombe štejejo ameriškega fizika Samuela Cohena, ki je še l. 1958. izdelal njen načrt. K temu so ga spodbudili rezultati simulirane vojaške vaje NATO, imenovane »Carte Blanche« l. 1955. Po dveh dneh vojskovanja med blokoma naj bi samo na Zvezno republiko Nemčijo padlo 268 atomskih nabojev, ki bi povzročili poldrug milijon mrtvih in tri in pol milijona ranjenih. Največ teh žrtev bi bilo zaradi trojnega učinkovanja »navadnega« atomskega orožja – udarnega in toplotnega (skupaj okrog 85 odstotkov energije), neposrednega žarčenja (samo pet odstotkov energije) ter radioaktivnih padavin (okrog 10 odstotkov). Cohenova zamisel je bila, izdelati majhen naboj, ki bi deloval na istem načelu fuzije kot vodikova bomba. Pri izredno visoki temperaturi in pod velikim pritiskom bi se atomi tritiuma in deuteriuma spajali v atome heliuma in pri tem sproščali velikansko energijo, pretežno v obliki nevtronskega žarčenja. Za dosego eksplozivne moči ene kilotone (1 kt), enake eksplozivni moči tisoč ton klasičnega razstreliva TNT, zadošča že 12 gramov »težke vode«, medtem ko bi bilo za »navadno« atomsko bombo potrebnih celih 56 gramov plutonija-239. Teore-

tično bi bil lahko nevtronski izkoristek novega orožja okrog osemdesetodstotni z ustrežno zmanjšanimi drugimi učinki. Ti stranski učinki so svoj čas povzročili največ žrtev med civilnim prebivalstvom Hirošime in Nagasakija. Toda v praksi tako »čistega« nevtronskega orožja ni moč izdelati, ker vsaj za zdaj ni »čistega« vžigalnika. Za dosego začetne temperature za fuzijo uporabljajo v nevtronski bombi »navaden« atomski naboj približno enake moči kot je vodikov. Atomski naboj skupaj z embalažo, varnostnimi in drugimi vgrajenimi napravami kvari »čar« te iznajdbe in znižuje nevtronski učinek na 30 do 40 odstotkov. Optimalna eksplozivna moč nevtronske bombe je ena kilotona. S povečanjem naboja se razlika med njo in »navadno« atomsko bombo zmanjšuje, njena proizvodnja pa izgublja pomen. Toda tudi taka, malce »umazana« nevtronska bomba dosega enake morilske učinke kot pet do desetkrat večje »navadne« bombe, hkrati pa povzroča veliko manj rušenja in tudi manj trajne radioaktivne zastrupitve ozemlja.

Tipična nevtronska bomba, če bi eksplodirala na višini 150 m, bi povzročila zanesljivo smrt vseh živih bitij v navadnih stavbah in oklepnih vozilih na razdalji do 700 m od projekcije središča. Smrt bi nastopila v največ 24 urah. Rešili bi se edino tisti, ki bi bili v trenutku eksplozije v okrepljenih zakloniščih najmanj 1,5 m pod zemljo. Vse stavbe bi bile porušene v premeru 400 m, pri navadni desetkilotonski bombi pa v premeru 1200 m. Smrtno žarčenje nevtronske bombe bi seglo do 1200 m za posadke v oklepnih vozilih in do 1400 m za nezaščitena živa bitja. Za tiste znotraj teh krogov bi trajalo umiranje od dveh dni do nekaj tednov. Toda celoten prostor bi bil dokaj varno uporaben, menda že v nekaj urah po eksploziji. Optimalne morilske učinke pa dosega nevtronska bomba na višini okrog 700 m. Premer, ki pomeni zanesljivo smrt, se z njo povečuje na približno 1600 m.

Poglavitni učinek nevtronske bombe je zasnovan na delovanju nevtronov, ki jim veliko hitrost in energijo daje eksplozija. Zaradi tega in ker niso naelektrizirani, prebijajo ti nevtroni v trenutku katerikoli jekleni oklep bojnih vozil in čelad ter navadne zidove. Ob žarčenju hitri nevtroni razbijajo molekule v celicah živih bitij in iz njih »spuščajo sok«, kakor so se izrazili ameriški znanstveniki, ki so proučevali delovanje tega orožja na živalih. En nemški znanstvenik je primerjal to delovanje z več milijoni drobnih in globokih ubodov z močno kislino. Trpljenje žrtev, ki lahko traja več tednov, je težavno opisati.

In čemu je vse to? Uradna ameriška izjava zatrjuje, da gre pri tem za še eno zvrst obrambnega orožja za ustavitve množičnega napada oklepnih enot (mišljeno Varšavskega pakta), ki naj bi »povečala obrambno moč Združenih držav Amerike in njihovih evropskih zaveznikov«. Ta formulacija pušča odprta vrata za morebitno enako oborožitev tudi zavezniških čet, predvsem zahodnonemških in britanskih. Reaganova odločitev je sprožila ponovno

Anton Bebler

nadaljevanje prihodnjik

DELO - Ljubljana

PO POTEH JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA

Skupina aktivistov ZKMI Devin-Nabrežina se je v soboto in nedeljo udeležila pohoda po poteh jeseniško-bohinjskega odreda, ki ga je organizirala občinska konferenca ZSMS iz Radovljice. Udeleženci pohoda, katerega namen je bil oživiljanje revolucionarnih tradicij NOB ter krepitev bratstva med mladimi so iz Bohinjske Bistrice krenili čez goro Uskovnico v osrčje Pokljuke. Imeli so priložnost spoznati ustanovitelja odreda, Franca Jernejca-Milčeta, ki jih je seznanil z vojno kroniko odreda. Po predavanju je sledil taborni ogenj s kulturnim programom.

Naslednjega dne so se udeleženci pomerili v družabnih igrah, ki so potekale v zares prijetnem vzdušju, nakar so nadaljevali pot po grebenih Pokljuke. Na Koprivniku so med drugim obiskali partizanski spomenik, ki je pričal o junaški borbi 3. bataljona Prešernove brigade, ki ga je okupator decembra 1943 popolnoma uničil. Po položitvi venčev so se udeleženci pohoda odpravili na Bled, kjer je bila tudi zadnja etapa pohoda, ki je bil nedvomno zelo koristna izkušnja.

ČESTITKE

3. septembra je praznoval svoj 70. rojstni dan tovariš ANGEL VELJAK od Domja. Čeprav malo pozno, mu iskreno čestitamo in želimo še veliko zdravih let.

DELO

Komu koristi tako početje?

Prejšnjo nedeljo je bila v Bazovici pri strelišču manifestacija ob 51-letnici ustrelitve bazoviških junakov. Manifestacijo prireja odbor za proslavo bazoviških žrtev. Tokrat so spregovorili zbrani množici Odo Kalan (Psi), Ugo Poli (Kpi) in Zorko Harej (SSk). Manifestacija je bila torej dokaz enotnosti Slovencev in demokratičnih Italijanov, ki se klanjajo žrtvam, ki so med prvimi padle v boju proti fašizmu.

Očitno pa taka enotnost ni po godu vsem. Imena govornikov niso bila določena do zadnjega, kakor niso prireditelji proslave povabili nanjo borčevske organizacije ANPI, ANPPIA in ANED. To se dogaja že nekaj let. Šele na naš pritisk in posredovanje so bile na manifestacijo povabljene enotne borčevske organizacije, seznamu govorniku pa je bil v zadnjem trenutku dodan tudi tovariš Ugo Poli. Vprašujemo se, zakaj diskriminacija do komunistov in do italijanskega govornika. Ali se prireditelji ne zavedajo pomena demokratične enotnosti vseh antifašistov in to prav sedaj, ko nacionalistične sile v Trstu spet dvigajo glavo? Nekaj očitno ni v redu in o tem bomo morali povedati odkrito svoje mnenje ter ustrezno ukrepati.

Na proslavi bazoviških junakov je spregovoril tudi tov. Ugo Poli

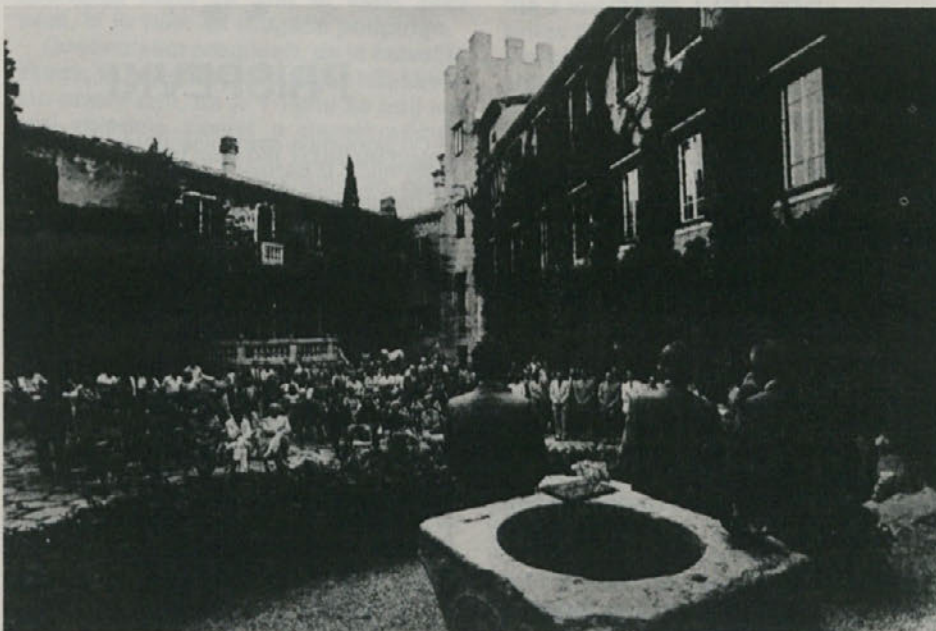
NAGRADA DOBROTE DEVINSKI GRAD

Pobuda «Nagrada dobrote - Devinski grad», ki jo princ Della Torre e Tasso že deveto leto zaporedoma prireja v sodelovanju z občinsko upravo, je tudi letos uspela.

Na grajskem dvorišču ob številni udeležbi najvidnejših predstavnikov pokrajinskih in občinskih oblasti ter mnogih drugih povablencev, sta priložnostno spregovorila princ gostitelj in devinsko-nabrežinski župan A. Škerk. Oba govornika sta poudarila nujnost po širjenju dobrih in plemenitih dejanj med ljudstvom. Župan je zagotovil še večje sodelovanje občinske uprave pri tej pobudi, posebno v teh težkih časih družbenega življenja, kajti pomen te pobude je oživiljati čut humanosti in ljubezni do bližnjega.

Naj omenimo, da so letos prejeli nagrado tudi železničarji nabrežinske postaje, ki so prostovoljno žrtvovali mnogo prostega časa in denarja za izgradnjo otroškega igrišča.

K večjemu uspehu te prijetne slovesnosti so pripomogli nastop mladih mandolinistov «Giuseppe Verdi» iz Tržiča in dekliški zbor «Igo Gruden» iz Nabrežine.

Pogled na dvorišče devinskega grada ob priliki podelitve nagrad

Globoko protislovje «Drage»

Vsako leto, v začetku septembra, organizira katoliško društvo slovenskih izobražencev «študijske dneve Draga», in sicer na Opčinah, v Finžgarjevem domu. O poteku tega srečanja in o predavanjih so poročala druga sredstva javnega obveščanja, zato jih bomo le bežno omenili. Predavali so mlada argentinska izseljenka Cukjatijeva, teolog iz Ljubljane dr. Stres, semeniščini profesor Marino Qualizza iz Benečije in Viktor Blažič iz Ljubljane.

Že bežen pregled seznama predavateljev, ki ga organizatorji objavljajo le na začetku srečanja, po nekakšnem zarotniškem ritualu, nam pove, da je letos zmanjkal «domači» predavatelj, se pravi govornik iz samega DSI. Se je morda izpelo? Lani je dokaj neuspešno in neakovostno nastopil radijski funkcionar Maver, letos pa naj bi domačega predavatelja nadomestil prof. Qualizza, ki pa nikakor ne spada v miselni krog organizatorjev tega srečanja.

In vendar ne moremo zanikati, da ni med tržaškimi katoliškimi izobraženci mislečih glav. Kaj se je zgodilo? Morda je koncept te «Drage» zastarel, čeprav ne v osnovi, pač pa v miselnosti, ki jo ohranja skozi leta in jo je čutiti predvsem v vsebini razprave po uvodnih predavanjih.

Tudi letos se je tega srečanja udeležilo par sto ljudi, starejših in mladih, iz zamejstva, Slovenije, Koroške in drugih bolj oddaljenih držav. Radovednost je, kakor vsako leto, prignala na Opčine tudi nekaj napredno mislečih ljudi, zato je tudi prav, da objavimo o tem dogodku tudi krajše razmišljanje.

Najprej ugotovitev, da bi lahko bili «študijski dnevi» slovenskih katoliških izobražencev nekaj koristnega, če bi se resno soočili z vprašanjem lastne vloge v boju za zaščito naše manjšine. Tu mislimo tudi na preprosto dejstvo, da je uspeh v tem boju odvisen (po splošnem priznanju in našem trdnem prepričanju) od enotnosti Slovencev.

Razdvajanje, netenje nepotrebnih polemik, iskanje ostrine za vsako ceno ne koristi nikomur, še najmanj pa pobudnikom srečanja. Žal se prepogosto dogaja, da dialog in diskusija nista mogoča zaradi nestrpnosti, s katero nekateri izmed udeležencev sprejemajo vsak drugače misleči glas iz publike. Največja zanje dopustna meja strpnosti je hladna ravnodušnost. In vendar je med njimi tudi mnogo mladih ljudi, ki si pričakujejo kaj novega, zvežega, dialektike brez vnaprejšnjih izobčevanj in razodetih resnic. Tega doslej v «Dragi» niso bili sposobni. Morda zato, ker so si nekateri hoteli ustvariti glasno tribuno, da bi odmevalo tja preko meje in zato izločajo vse, kar bi motilo ta program. Kazalo bi se vprašati, čemu služi taka «Draga». Tega vprašanja ni se postavljamo sami, pač pa mnogi izmed udeležencev, ki že leta in leta molčijo in ji čedalje bolj odmaknjeno sledijo, čeprav jih ne moremo prištevati med idejno drugače misleče. V mislih imamo

predvsem dejstvo, da je na teh študijskih dneh razmeroma mnogo mladine, ki pa v nasprotju z lastno naravo zagonetno molči in samo poslušča izpade ter grmenje tega ali onega izmed «abituejev».

Preproste resnice so tudi tabu. Beneški Slovenec prof. Qualizza je govoril «pretresljivo» kot so se nekateri izrazili po predavanju, toda za nas je bila pretresljiva diskusija, v kateri je večina dokazala, da Benečije sploh ne pozna, še najmanj pa razmer v teh krajih. Čutili smo ponekod celo prizvoke tistega kulturnega kolonializma, ki ga Benečani prvi ogorčeno odklanjajo, ker nočejo biti manjšina druge kategorije, nebogljeni revčki, katerim bomo Tržačani ali Goričani solili pamet.

Skratka: Draga je protislovje, ki ga bodo morali katoliški izobraženci rešiti sami. Protislovje med zasnovano vsebino, kot se prikazuje v naslovih predavanj in v predavateljih, ki so vsi vredni spoštovanja (ni važno tu, če se z njihovimi ocenami strinjamo ali ne) ter političnimi zaključki, ki jih hočeš nočeš predstavljajo nastopi v diskusijo. V na-

sprotne primeru bo Draga primer totalitarizma, kakršnega v besedah vsi napadajo. Pa tudi primer politične izolacije, za katero nosijo odgovornost tisti, ki s svojo nestrpnostjo preprečujejo iskreno izmenjavo mnenj, poglobljanje problemov in širšo soudeležbo lastnih somišljenikov. V tem smislu bodo morda, za organizatorje, zanimivi rezultati izpeljane ankete.

Dotlej pa je morda prav, da «napredni tabor» (če nam je dovoljeno tako posploševanje) začne misliti na možnost organiziranja lastnih študijskih srečanj. Doslej smo organizirali veliko seminarjev in srečanj, vendar v razmeroma zaprtem krogu in brez obešanja na veliki zvon. Zgovoren je partijski seminar, med počitnicami v Toskani pa tudi mladinski seminarji v Bohinju in drugje.

Morda je nastopil čas, da začnemo razmišljati tudi o novih prijemih, ki naj premostijo dosedaj ozke okvire strokovnosti in kadrovskih izbir in omogočijo širšemu krogu predvsem mladih ljudi, da v diskusiji krešejo svoje svetovne nazore in poglede na trenutne probleme naše skupnosti.

CGIL

1. KOMPENZORIJSKI KONGRES N.Z.D.Z.T.

POMORSKA POSTAJA

11. - 12. - 13. septembra 1981

PREJELI SMO

Spoštovano uredništvo «Dela»

V številki od 28. avgusta sem na 4. strani izsledil kratko vest, da je pri nas gostoval ansambel «Piatnitsky» katerega je v SZ ustanovil neki istoimenski kmet in ki je v SZ znan kot ansambla «Moissejev» in «Beriozka».

Ali se vsaj v «Delu» ne lahko točno prepíše ta imena iz cirilice v enako zvoneča «Pjatnicki», «Moisejev» in «Berjozka» kot jih pišejo tudi Rusi?

Ali smo res že tako daleč?

S prošnjo za objavo.

Bruno Križman - Opčine

* * *

Ne vemo, če ste tudi v Primorskem dnevniku opazili, da je ime ansambla napisano prav tako, kot smo napisali mi, torej «Piatnitsky» in da je bilo tudi na lepakih isto. Priznamo pa, da smo ostali dve imeni nepremišljeno prepisali iz revije «URSS oggi», ki je seveda natisnjena v italijanščini. Toda, če moramo res iskati dlako v jajcu, ali ne bi «Berjozka» lahko napisali «Berjozka», torej ž in ne z, ker je obče znano, da se to ime tako izgovarja?

* *

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine prispeva Srečka Križmančič iz Bazovice 4.000 lir Mozetič, Rodolfo iz Gorice, prispeva 1.000 lir.

V počastitev spomina bratov, prispeva Gizela Čuk 10.000 lir za sklad DELA.

Vsem ze zahvaljujemo!

* *

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 6.000 lir

Tisk: Tipolito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst